

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI VAZIRLAR MAHKAMASINING QARORI

O‘rta maxsus, professional va oliy ta’lim muassasalari o‘quv xonalarining xavfsizligi to‘g‘risidagi texnik reglamentni tasdiqlash haqida

“Texnik jihatdan tartibga solish to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuniga muvofiq, o‘rta maxsus, professional va oliy ta’lim muassasalari o‘quv xonalarining xavfsizligiga qo‘yiladigan yagona talablarni belgilash maqsadida Vazirlar Mahkamasi **qaror qiladi:**

1. Quyidagilarni nazarda tutuvchi “O‘rta maxsus, professional va oliy ta’lim muassasalari o‘quv xonalarining xavfsizligi to‘g‘risidagi”gi texnik reglament loyihasi ilovaga muvofiq tasdiqlansin”gi texnik reglament ilovaga muvofiq tasdiqlansin.

2. Texnik reglament rasmiy e’lon qilingan kundan boshlab olti oy o‘tgach amalga kiritilsin.

3. “O‘zbekiston texnik jihatdan tartibga solish” agentligi vakolatli organlar bilan birgalikda ushbu qaror bilan tasdiqlangan texnik reglament amalga kiritilgan kundan boshlab o‘rta maxsus, professional va oliy ta’lim muassasalari o‘quv xonalarining xavfsizligiga qo‘yiladigan majburiy talablarni belgilovchi standartlashtirish bo‘yicha normativ hujjatlarni qo‘llashda majburiylik xususiyatini bekor qilish va ixtiyoriylikni ta’minlash yuzasidan belgilangan tartibda chora-tadbirlar ko‘rsin.

4. Vazirlar Mahkamasining “O‘rta maxsus, professional va oliy ta’lim muassasalari o‘quv xonalarining xavfsizligi to‘g‘risidagi umumiy texnik reglamentni tasdiqlash haqida” gi 2017 yil 10 maydagi 265-son qarori olti oydan so‘ng o‘z kuchini yo‘qotgan deb hisoblansin.

5. O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi, “O‘zstandart” agentligi O‘zbekiston milliy teleradiokompaniyasi bilan birgalikda tasdiqlangan ushbu texnik reglamentning maqsadlari, mazmuni va mohiyati hamda uni qo‘llash tartibi to‘g‘risida aholi, respublika ijro etuvchi hokimiyat organlari, tadbirkorlik faoliyati subyektlarini keng xabardor qilinishini ta’minlasin.

6. Mazkur qarorning bajarilishini nazorat qilish O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vaziri K.A. Sharipov zimmasiga yuklansin.

O‘zbekiston Respublikasi

Bosh vaziri

A. ARIPOV

O‘rta maxsus, professional va oliy ta’lim muassasalarining o‘quv xonalari xavfsizligi to‘g‘risidagi texnik reglament

1-bob. Umumiy qoidalar

1-§. Maqsadi va qo‘llash sohasi

1. Ushbu O‘rta maxsus, , professional va oliy ta’lim muassasalarining o‘quv xonalari xavfsizligi to‘g‘risidagi texnik reglament (keyingi o‘rinlarda Texnik reglament deb ataladi) o‘rta maxsus, professional va oliy ta’lim muassasalarining (keyingi o‘rinlarda ta’lim muassasalari deb ataladi) ta’lim muassasalari o‘quv xonalari xavfsizligiga qo‘yiladigan talablarni belgilaydi.

2. Mazkur texnik reglament quyidagi turdagi o‘quv xonalariga qo‘llaniladi: auditoriyalar (ma’ruzalar oqimi, guruh, yarim guruh);

a) laboratoriya xonalari;

b) o‘quv ustaxonalari;

v) kutubxonalarining o‘qish xonalari;

g) axborot resurs markazlarining kompyuter xonalari;

d) sport zallari.

3. Texnik reglament ta’lim muassasalarining boshqa xonalariga (turar joy, ma’muriy, uy-joy, yordamchi, kommunal xizmat ko‘rsatish xonalari, majlislar zallari) tatbiq etilmaydi.

2-§. Atamalar va ta’riflar

4. Mazkur texnik reglamentda quyidagi atamalar va tushunchalar qo‘llaniladi:

auditoriya – ta’lim muassasasida tinglovchilarga og‘zaki taqdimotlar o‘tkazish uchun mo‘ljallangan xona;

yon tomondan tabiiy yoritish – xonalarni tashqi devorlaridagi derzalar orqali tabiiy yoritish;

aralash yoritish – tabiiy va sun’iy yoritishni bir vaqtda amalga oshirilishi;

tabiiy yoritish – xonalarni (to‘g‘ri yoki qaytgan), tashqi to‘siq konstruksiyalaridagi yorug‘lik darchalari orqali o‘tuvchi osmon yorug‘ligi bilan yoritish;

zararli kimyoviy moddalar – insonning sog‘ligini salbiy buzilishiga olib keladigan kimyoviy moddalar;

kombinatsiyalangan yoritish - bu umumiy yorug‘likka qo‘shiladigan mahalliy yoritish;

kutubxonalarning o‘qish xonalari – kutubxonada o‘quvchilar uchun maxsus jihozlangan va hujjatlar bilan ishlaydigan xona;

laboratoriya xonasi - o‘quv rejasida ko‘rsatilgan laboratoriya ishlarini, mashg‘ulotlarni tajribalarni namoyish etish, modulli o‘qitish va malakaviy amaliyot bilan ta‘minlaydigan maxsus jihozlangan xona;

mahalliy yoritish - yorug‘lik oqimini to‘g‘ridan-to‘g‘ri ish joylarida konsentratsiya qiladigan nurlu yorug‘lik nurlari tomonidan yaratilgan umumiy yorug‘likka qo‘shimcha yorug‘lik;

noqulay sharoit ko‘rsatkichi – ko‘rish sohasida yorqinlikning tengsiz taqsimlanishi bilan yoqimsiz his-tuyg‘ularga sabab bo‘ladigan noqulay ko‘zni baholash mezonini;

sport zali – sport yoki jismoniy tarbiya uchun mo‘ljallangan maxsus jihozlangan o‘quv xonasi;

umumiy yorug‘lik - yorug‘lik nurlari xonalarning yuqori zonasiga tekis joylashtiriladigan yorug‘lik (umumiy yagona yorug‘lik) yoki ish joylari va uskunalarning joylashuvini hisobga olgan holda (umumiy lokalizatsiya qilingan yoritish);

o‘quv ustaxona– o‘quv-amaliy mashg‘ulotlarni o‘tkazish uchun mo‘ljallangan zarur jihozlar, asboblari, qurilmalar va boshqa jihozlar bilan jihozlangan ta‘lim muassasasining xonasi;

evakuatsiya yoritgichi - favqulodda yorug‘lik uzilishi sodir bo‘lganda odamlarni xonalardan evakuatsiya qilish uchun yorug‘likdir.

2-bob. Xavfsizlik talablari

§ 1. Umumiy talablar

5. Texnik reglament o‘quv xonalari ichida va tashqarisida sodir bo‘layotgan zararli omillarning tinglovchilar salomatligiga salbiy ta‘sir ko‘rsatishining oldini olish uchun mo‘ljallangan.

6. Ishlatish davrida o‘quv xonalari yoki ularning alohida elementlari quyidagilarni ta‘minlashi kerak:

seysmik faol hududlarda joylashgan ta‘lim muassasalarini zilzilabardosh konstruktiv yechimlardan iborat bo‘lgan holda loyihalashtirish va qurish lozim;

hayot xavfsizligi va mulk xavfsizligini ta‘minlash;

ishonchlilik, mustahkamlik, chidamlilik, deformatsiyaga chidamlilik, shuningdek sanitariya qoidalari va normalari bo'yicha loyihalash va me'yoriy-texnik hujjatlar talablariga rioya qilish;

ta'mirlash imkoniyatiga ega bo'lish.

7. Talim muassasalarida energiya samaradorligini oshirish maqsadida aqlli sensor moslamalaridan va IoT (Internet of Things) tizimlari bilan jihozlangan bo'lishi tavsiya etiladi.

Energiya sarfini kamaytitish maqsadida resursni tejash muxandislik tizimlaridan va quyosh panellari imkoniyati mavjud bo'lgan binolarda energiya samarasdorligiga erishish uchun o'quv xonalarini yoritishda quyosh batareyalaridan foydalanish lozim.

8. O'quv xonalari havosining hajmi har bir kishi uchun kamida 5 m³ ni tashkil etadi. O'quv xonalarining mikroiklim parametrlari 1-jadval talablariga rioya qilishi shart.

1-jadval

O'quv xonalarining mikroiklim parametrlari			
Havoning nisbiy namligi	Yil davri	Harorat (C⁰)	Havoning harakatlanish tezligi
40 — 60 %	Sovuq	18 — 22	0,1 — 0,2 m/s
	Iliq	24 — 27	0,3 — 0,6 m/s

Mikroiklim parametrlarini ta'minlash uchun o'quv xonalari shamollatish va isitish tizimlari bilan jihozlangan bo'lishi kerak, ya'ni o'quv xonalarida havo aylanishini ta'minlash maqsadida havoni almashtirish jarayoni soatiga 6-8 marta bo'lishi lozim.

9. Tirqishlar va darchalar maydoni o'quv xonasi maydonining kamida 1/50 yuzasida bo'lishi kerak.

10. Konditsioner tizimi (agar mavjud bo'lsa) 1-jadval talablariga muvofiq o'quv xonalarining mikroiklim parametrlarini avtomatik ravishda saqlashni ta'minlaydi.

Shu bilan birga, konditsionerli havo ta'minoti joylari tinglovchilar va pedagog xodimlarning sog'lig'iga zarar yetkazish imkoniyatini istisno qilishi kerak.

11. O'quv xonalari tanaffus paytida yaxshilab shamollantirilgan bo'lishi kerak. O'quv xonalarini ventilyatsiya qilish muddati 2-jadvalda belgilangan.

2-jadval

O'quv xonalarini ventilyatsiya qilish muddati

Tashqaridagi harorat °S	Kichik tanaffus paytida ventilyatsiya qilish davomiyligi, daqiqa	Katta tanaffus paytida va smenalar oralig'ida

		ventilyatsiya qilish muddati, daqiqalar
+6 dan ortiq	4 — 10	25 — 35
+5 dan 0 gacha	3 — 7	20 — 30
0 dan - 5 gacha	2 — 5	15 — 25
-5 dan -10 gacha	1 — 3	10 — 15
10 dan kichik	1 — 1,5	5 — 10

12. O‘quv xonalarini qurilish va pardoqlashda, rekonstruksiya qilish va ta’irlashda ishlatiladigan qurilish-montaj ishlari materiallari texnik jihatdan tartibga solish sohasidagi normativ hujjatlar talablariga muvofiq bo‘ladi.

13. O‘quv xonalarini pardoqlashda quyidagi pardoqlash materiallaridan foydalanish zarur:

chang chiqarmaslik;

nam tozalashni o‘tkazishga imkon berish;

aks ettirish koeffitsiyentlari shift uchun - 0,7-0,8; devorlar uchun - 0,5-0,6; pol uchun - 0,3-0,5; deraza oynalari - 0,7; eshiklar - 0,35-bo‘lgan mat sirtini yaratish.

14. Bo‘yoq ranglari bo‘lishi kerak:

oquv xonalari devorlari uchun - ochiq ranglar (sariq, och jigarrang, pushti, yashil, ko‘k);

eshiklar uchun-jigarrang yoki oq;

deraza romlari uchun – oq rang.

15. Kimyoviy laboratoriyalarda va tayyorlash laboratoriyalarida pollar kislotaga chidamli materiallardan tayyorlanishi kerak; ochiq simob bilan ish olib boriladigan oquv xonalarida simobning polga oqib o‘tishida uning ushlanishini ta’minlash uchun simob o‘tkazmaydigan pol qoplamalarini ta’minlash kerak.

16. Allergenlarni qo‘zg‘atuvchi o‘simliklarni, tikanli o‘simliklarni, shuningdek, o‘quv xonalaridagi tinglovchilar va pedagog xodimlarning sog‘lig‘iga salbiy ta’sir ko‘rsatadigan boshqa turdagi o‘simliklarni saqlash taqiqlanadi.

Ta’lim muassasalarining o‘quv va laboratoriya xonalarida havoning tozaligini ta’minlash maqsadida, CO₂ darajasi ko‘rsatkichi 1000 ppm dan yuqori bo‘lmasligi lozim.

17. Ta’lim muassasalarida o‘quv xonalarini yoritishning standartlashtirilgan ko‘rsatkichlari Texnik reglamentga 1-ilovaga muvofiq o‘rnatiladi.

18. Yorug‘lik bir xil bo‘lishi kerak. Xonalarning tabiiy yoritilishining notekisligi 3:1 nisbatidan oshmasligi kerak (o‘rtacha qiymatning xonaning xarakterli qismidagi tabiiy yorug‘lik koeffitsiyentining (TYK) eng kichik qiymatiga nisbati).

19. O‘quv xonalari tabiiy yoritishga ega bo‘lishi, shuningdek, quyoshdan himoya qilish moslamalari yordamida chap tomondan tabiiy yorug‘lik bo‘lishi kerak. Agar chap tomonda tabiiy yorug‘lik yetarli bo‘lmasa, qo‘shimcha tabiiy yoki yuqoridan yoritish, shuningdek qo‘shimcha sun‘iy yoritish ta’minlanadi.

20. O‘quv xonalarining TYK normallashtirilgan qiymatlari yorug‘lik teshiklarining yo‘nalishiga qarab, 3-jadval talablariga muvofiq bo‘lishi kerak.

3-jadval

Yorug‘lik teshiklarining yo‘nalishiga qarab o‘quv xonalarining TYK ning normallashtirilgan qiymatlari

O‘quv xonalari (binolarning tashqi devorlarida)	Yuzasi (G-gorizont uchun) (poldan yuqori balandlik, m)	Yorug‘lik teshiklarini gorizontning yon tomonlariga yo‘naltirish	
		Sh, ShShq, ShG‘	G‘, Shq, JShq, JG‘ J
O‘quv xonalari, laboratoriya xonalar, o‘quv ustaxonalari	Ish stollarida, ish stollarida G — 0,8	1,05 %	1,0 %
Informatika va axborot texnologiyalari laboratoriya o‘quv xonalar	Displey ekranida, klaviaturada, ish stollarida G — 0,8	1,05 %	1,0 %
Laboratoriya loyihalash xonalari	Ish stollarida G — 0,8	1,4 %	1,3 %
Sport zallari	Pol	0,7 %	0,45 %

Eslatma. Sh -shimol; ShShq — shimoli-sharqiy; ShG‘ — shimoli-g‘arbiy; Shq — Sharqiy; G‘ — g‘arbiy; J — Janubiy; JShq — janubi-Sharqiy; JG‘ — janubiy-g‘arbiy.

21. O‘quv xonalari derazalaridan daraxt novdasigacha bo‘lgan masofa kamida 10 m, butazorlargacha — 5 m bo‘lishi kerak.

22. O‘quv xonalarining chuqurligi 6 m dan oshganda, xonaning balandligi 3 m bo‘lgan poldan 0,8 dan 2,2 m gacha bo‘lgan balandlikda o‘ng tomonli yoritishni o‘rnatish kerak, o‘ng tomonni yoritishning teshiklari stendlar, plakatlar va boshqalar bilan aralashmasligi kerak.

23. Asosiy yorug‘lik oqimining yo‘nalishi o‘ngga, tinglovchilar oldida va orqasida yo‘l qo‘yilmaydi.

24. 100 dan ortiq kishiga mo‘ljallangan auditoriyalarda evakuatsiya yoritgichi inobatga olinadi.

25. Ta’lim muassasalarining hududi sun’iy yoritishga ega bo‘lishi kerak (kechasi, yer sathida 10 lyuks yorug‘lik standartlariga asoslanib).

26. Tabiiy yoritish professional ta’limi muassasalari o‘quv xonalari va o‘quv-ishlab chiqarish xonalarida - derazalardan eng uzoqda joylashgan devordan 1,2 m masofada joylashgan shartli ishchi yuza bilan bino xarakterli qirqimining vertikal tekisligi kesishgan joyidagi hisob nuqtasida, umumiy boshlang‘ich va o‘rta professional ta’limi

binolarining o‘quv xonalarida (yoritish turidan qat’i nazar) o‘quvchilarning ish joylari tabiiy yorug‘lik chap tomondan tushadigan qilib joylashtirilishi lozim.

27. Shovqinni himoya qilish shartlariga ko‘ra, ta’lim muassasalari tashqi shovqin darajasi 45 dB dan oshmaydigan joylarda joylashtirilishi kerak.

28. Kompyuter laboratoriyalari shovqin darajasi yuqori bo‘lgan xonalar bilan chegaralanishi kerak. O‘quv xonalarida kompyuterda ishlash paytida shovqin darajasi 50 dB dan oshmasligi kerak.

29. Informatika va orgtexnika laboratoriyalari xonalari tabiiy yorug‘likka ega bo‘lishi kerak. Deraza teshiklari to‘g‘ridan-to‘g‘ri quyosh nurlari kirishiga yo‘l qo‘ymaslik uchun zarur vositalar bilan jihozlangan bo‘lishi kerak, lekin o‘quv xonasini soya qilmaslik kerak.

30. Oktava chastota diapazonlarida dB dagi ruxsat etilgan tovush bosimi darajalari (ekvivalent tovush bosimi darajalari), sinflar uchun dBAdagi tovush darajalari va ekvivalent tovush darajalari 4-jadval talablariga muvofiq bo‘lishi kerak.

4-jadval

O‘rta geometrik chastotalarning oktava diapazonlarida ekvivalent tovush darajalari va ovoz bosimi darajalari

Tovush bosimi darajasi, dB.									Tovush darajalari, tovush darajalariga teng, dB
Oktava diapazonlarining o‘rtacha geometrik chastotalari, Hz									
31,5	63	125	250	500	1000	2000	4000	8000	
87	71	61	54	49	45	42	40	38	50

§ 2. Yong‘in xavfsizligi talablari

31. Yong‘in avtomatikasi tizimi, xonalarning konstruktiv yong‘in xavfi bo‘yicha sinfi, evakuatsiya va ruxsat etilgan maydonlarga bo‘lgan talablar amaldagi shaharsozlik sohasidagi texnik hujjatlarga muvofiq bo‘lishi lozim.

Shu bilan birga, oliy ta’lim muassasalari binolarining balandligi 9 qavatdan (28 metr), olovga bardoshliligi II darajadan kam bo‘lmasligi, yonuvchi materiallar ulushi 15% dan oshmasligi, o‘quv-laboratoriya binolari esa 4 qavatdan yuqori bo‘lmasligi kerak. Ma’ruza auditoriyalari ikkinchi qavatdan yuqori bo‘lmasligi kerak.

32. Barcha o‘quv xonalari yong‘in signalizatsiyasi bilan jihozlangan bo‘lishi kerak.

33. Maydoni 1500 m² va undan ortiq bo‘lgan yog‘ochga ishlov berish ustaxonalari avtomatik yong‘in o‘chirish qurilmasi bilan jihozlangan bo‘lishi kerak.

34. Yong‘indan himoyalash tizimlari va qurilmalari (tutun, yong‘inga qarshi avtomatik jihozlar, yong‘inga qarshi suv ta’minoti, yong‘inga qarshi eshiklar, pardalar, klapanlar, tutun lyuklari, yong‘inga qarshi devorlar va shiftlardagi boshqa himoya vositalari va boshqalar) doimiy ravishda ishchi holatda saqlanishi kerak.

35. Laboratoriya xonalarida yengil alanganuvchi va yonuvchan suyuqliklarni smena talablaridan oshmaydigan miqdorda saqlashga yo‘l qo‘yiladi.

36. Laboratoriyalar va ustaxonalarda mashg'ulotlar tugagandan so'ng, barcha yong'in va portlash xavfi bo'lgan modda va materiallar maxsus jihozlangan xonalarga olib chiqilishi kerak.

Yonuvchan va portlovchi moddalar va materiallarni maxsus jihozlangan xonalarda saqlash ularning fizik-kimyoviy, yong'in va portlovchi xususiyatlariga muvofiq bir xillik prinsipiga muvofiq amalga oshiriladi.

§ 3. Elektr xavfsizligi talablari

37. O'quv xonalarida elektr tarmoqlarini polimer va metall qutilarga va yonmaydigan izolyatsiya materiallardan elektr tarmoqlarini yotqizish uchun kanallar bilan tagliklarga yotqizishga yo'l qo'yiladi.

38. Roliklarda va izolyatorlarda himoyalangan izolyatsiyalangan simlarni ochiq yotqizish kamida 2 m balandlikda amalga oshirilishi kerak. Yopiq simlarni montaj qilishda, qoida tariqasida, chuqurlashtirilgan kalitlar va rozetkalaridan foydalanish kerak.

39. O'quv xonalarida umumiy chiroqni o'chirish moslamalarining poldan balandligi amaldagi normativ hujjatlar talablariga muvofiq o'rnatilishi kerak.

40. O'quv xonalarida tinglovchilar stolidagi rozetkalar, shuningdek laboratoriya shitlari o'qituvchi stoliga o'rnatilgan o'chirish moslamasi orqali ulanishi kerak. Chiqish quvvat liniyalari ajratuvchi transformator orqali ulanishi yoki o'chirish moslamasi bilan himoyalangan bo'lishi kerak.

Har bir o'quv xonalarining elektr ta'minotida avtomatik kuchlanish stabilizatori bo'lishi yoki himoyalovchi o'chirish qurilmasi (HO'Q), ya'ni elektr asboblari va simlarni sirqish toklaridan himoya qiluvchi apparatlardan foydalanish tavsiya etiladi.

41. Evakuatsiya yoritgichi tarmog'idagi rozetkalarini ulanish liniyalari umumiy simlar va kabellar orqali bajarishga yo'l qo'yilmaydi. Evakuatsiya yo'llarida zaxira quvvat manbai 90 daqiqa ishlaydigan LED yoritgichlar o'rnatilishi lozim.

42. Xonalardagi elektr-texnik uskunalar EMM (Elektrmagnit moslashuvchanlik) talablariga javob berishi kerak va tegishli sinov bayonlar bilan tasdiqlanishi lozim.

4-§. Kimyoviy xavfsizligi talablari

43. Suvni isitish paytida isitish moslamalari shikastlanishga qarshi ishlashda ta'minlanadi. Jamoat binolarida(o'quv xonalarida) ichki issiqlik ta'minoti tizimlari uchun issiqlik tashuvchi harorati, qoida tariqasida, 95°C dan oshmasligi kerak.

44. Laboratoriya xonalarida va o'quv ustaxonalarida katta miqdordagi issiqlik, chang va zararli kimyoviy moddalarni chiqaradigan uskunalar joylashgan joylarda mahalliy surib oluvchi moslamasi bilan suruvchi shamollatish ta'minlanishi kerak.

45. Havo almashinuvining hajmi (kirish va chiqish):

auditoriyalarda, o'quv ustaxonalarida va laboratoriyalarda 1-o'rin uchun soatiga 20 m³/soat;

sport zallarida 80 m³ / soat 1-o'rin.

Bunday holda, 1-jadvalda belgilangan o'quv xonalarining mikroiklim parametrlariga rioya qilish kerak.

Zararli kimyoviy moddalarni chiqaradigan laboratoriyalarda havo almashinuvi hajmi laboratoriyaning har bir o'ziga xos turi uchun texnologik topshiriqlar bilan belgilangan me'yorlarga muvofiq bo'lishi kerak.

46. Yo'lakdan o'quv xonalariga havo kirishi uchun devorlarda panjarali teshiklar bo'lishi kerak, shu bilan birga laboratoriya xonalarini yo'lakdan klapanlar yoki o'quv xonolari tomonidan yopilgan boshqa qurilmalar yordamida ajratish imkoniyatini ta'minlash kerak.

47. Mahalliy birliklar yordamida guruh auditoriyalariga, laboratoriya xonalariga va o'quv ustaxonalariga (mahalliy assimilyatsiya va dudbo'ronlarsiz) markazlashtirilmagan havo oqimiga ruxsat beriladi.

48. Laboratoriya xonolari va o'quv ustaxonalari maishiy va ichimlik suvi ta'minoti tizimlari, kanalizatsiya va drenaj bilan jihozlangan bo'lishi kerak.

Amaldagi issiqlik ta'minoti tizimidan qat'i nazar, suv olish joylarida issiq suvning harorati kamida 60°C bo'lishi kerak.

49. Kislotalar va ishqorlar bilan ifloslangan maishiy va laboratoriya oqava suvlari ichki birlashgan kanalizatsiya tarmog'iga chiqarishdan oldin zararsizlantirilishi yoki o'rtacha hisoblanishi kerak.

50. Kimyoviy moddalar yoki biologik xavfli chiqindilarni xavfsiz boshqarish uchun maxsus bayonnamalar va ehtiyot choralarini ishlab chiqish zarur. Kimyoviy laboratoriyalar uchun ularda maxsus havfsiz saqlash shartlari yaratilishi kerak.

3-bob. O'quv xonolari xavfsizligini ta'minlash uchun qo'shimcha talablar

§ 1. O'quv xonolari maydoniga qo'yiladigan talablar

51. Har bir tinglovchiga to'g'ri keladigan o'rta maxsus, professional ta'limi muassasalari o'quv xonalarining me'yoriy maydonlari Texnik reglamentga **2-ilov**ning talablariga muvofiq bo'lishi kerak.

52. Oliy ta'lim muassasalari o'quv xonalarining me'yoriy maydonlari texnik reglamentga **3-ilov**ning talablariga muvofiq bo'lishi kerak.

53. Ta'lim muassasalarida $30 \times 18 \text{ m}$ o'lchamdagi sport zallaridan foydalanish kerak. Sport zallarida yordamchi xonalar - saqlash, inventar, dush bilan jihozlangan yechinish xonolari mavjud.

Sport zallari o'quv xonalaridan yuqorida joylashtirilmasligi kerak.

54. Axborot-resurs markazlari va kutubxonalarining o'quv zallaridagi o'rindiqlar soni kamida 30 ta bo'lishi kerak, shu bilan birga zalda bitta o'rin uchun kamida $2,5 \text{ m}^2$, shaxsiy kompyuterda bitta o'rin uchun kamida $4,0 \text{ m}^2$ bo'lishi kerak.

Axborot-resurs markazlari yoki kutubxonalarining o'quv zallarida ma'naviyat va ma'rifat o'quv xonalarini joylashtirish talabalar guruhi asosida amalga oshirilishi kerak. Bunday xonalarining maydoni kamida 60 m^2 bo'lishi kerak.

55. Sig‘imi 40 dan 75 o‘ringacha bo‘lgan o‘quv xonalarining balandligi (poldan shiftgacha bo‘lgan masofa) kamida 3,6 m, sig‘imi 76 dan 100 gacha bo‘lgan o‘quv xonalari — kamida 4,2 m, sig‘imi 100 dan ortiq bo‘lgan o‘quv xonalari — texnologik talablarga muvofiq 4,5–6 m.

56. Ta‘lim muassasalarida o‘quv xonalarining tashqi devorlarining deraza tokchalarining pol yuzasidan balandligi kamida 80 sm bo‘lishi kerak.

57. Ko‘rgazmali (bo‘r) taxtasi oldidagi auditoriyaning pol sathi, ko‘rgazmali stol bo‘lmaganda, birinchi qatordagi o‘rindiqlar pol darajasiga nisbatan 35 sm gacha oshirilishi mumkin. Zamin sathining ko‘tarilgan qismining kengligi kamida 1,6 m bo‘lishi kerak va u o‘rindiqlarning birinchi qatori orasidagi o‘tish joyining kengligi kamida 1,2 m bo‘lishi kerak.

Agar ko‘rgazmali stol mavjud bo‘lsa, auditoriyaning pollari bo‘r taxtasidan ikkinchi qator o‘rindiqlar pollarigacha gorizontaal bo‘lishi kerak.

75 tagacha o‘rinli auditoriyalarda gorizontaal polni o‘rnatishga ruxsat beriladi.

58. Ta‘lim muassasalarida auditoriyalar, laboratoriyalar, sport zallari pollari uchun linoleum, parket, laminatsiyalangan parket va yog‘och taxtalar tavsiya etiladi.

59. Ta‘lim muassasalarida pol yuzasi silliq, chuqurchalarsiz, sirpanchiq, tozalash oson va antistatik xususiyatlarga ega bo‘lishi kerak. Metall polga ega bo‘lgan xonaga kompyuterlarni o‘rnatish taqiqlanadi.

60. Oliy ta‘lim muassasalarining o‘quv korpuslarida zinapoyalarning kengligi kamida 1,5 m bo‘lishi kerak.

61. Oliy o‘quv yurtlaridagi 100 va undan ortiq o‘rinli auditoriyalarda matematika, chizma geometriya, materiallar qarshiligi, nazariy va amaliy mexanika fanlaridan ma‘ruza o‘qish uchun tayyorgarlik xonalari nazarda tutiladi.

62. Sport zallari, shuningdek kimyo va biologiya bo‘yicha laboratoriya xonalari bundan mustasno, o‘quv xonalari binolarining podvalida joylashtirishga yo‘l qo‘yilmaydi. O‘quv ustaxonalari alohida bloklarda-binolarda joylashgan bo‘lishi kerak.

4-bob. Muvofiqlikni baholash

63. O‘zbekiston Respublikasi hududidagi O‘rta maxsus, professional va oliy ta‘lim muassasalarining o‘quv xonalari ushbu texnik reglamentning talablariga mos bo‘lishi shart.

5-bob. Texnik reglament talablariga rioya etilishi bo‘yicha davlat nazorati

64. Texnik reglamentda belgilangan talablarga rioya etilishi ustidan davlat nazoratini Qurilish va uy-joy kommunal xo‘jaligi vazirligi, Sog‘liqni saqlash vazirligi, Ichki ishlar vazirligi, Oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar vazirligi, O‘zbekiston texnik jihatdan tartibga solish agentligi va ularning hududiy organlari, shuningdek ularning vakolatlari doirasida amalga oshirishi nazarda tutilsin.

6-bob. O'tish davri

65. Texnik reglament amalga kiritilgan paytdan boshlab, O'zbekiston Respublikasi hududida amalda bo'lgan va ta'lim muassasalarining o'quv xonalari xavfsizligiga qo'yiladigan talablarni belgilaydigan texnik jihatdan tartibga solish sohasidagi normativ hujjatlar, ular belgilangan talablarga muvofiqlashtirilgunga qadar; amaldagi Texnik reglamentlar ushbu Texnik reglamentga zid bo'lmagan darajada qo'llaniladi.

8-bob. Texnik reglament talablari buzilganligi uchun javobgarlik

66. Texnik reglament talablari buzilishida aybdor bo'lgan shaxslar O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlariga muvofiq javob beradilar.

O'rtta maxsus, professional va oliy ta'lim muassasalarining o'quv xonalari xavfsizligi to'g'risidagi texnik reglamentga

1-ILOVA

O'quv xonalarining yoritishning meyoriy ko'rsatkichlari

O'quv xonalari	Tekislik (G -gorizontal, V-vertikal) yorug'lik va TYK me'yorlari, tekislikning poldan balandligi, m	Vizual ishning darajasi va pastki darajasi	Sun'iy yoritilganlik				Tabiiy yoritilganlik	
			Ish yuzasining yoritilganligi, lk		noqulay sharoit ko'rsatkichi, ortiq emas	yorug'lik pulsatsiya koeffitsiyenti, % ortiq emas	TYK, ye _n ,%	
			Kombinatsiyalangan yoritish	Umumiy yoritish hda			yuqori yoki yon bosh tomondan yoritish	yon tomondan yoritish
Auditoriyalar, o'quv xonalari, laboratoriyalari	V — doskaning o'rtasida, G — 0,8 ish stollari va partalarda	A-1	-	500	-	15	-	-
		B-1	-	300	40	15	4	1,5
Informatika xonalari	V — 1,2 displey ekranida G — 0,8 ish stollari va partalarda	B-2	-	200	-	-	-	-
		A-2	500/300	400	25	10	-	1,5*
Texnik chizmachilik va tasviriy san'at xonalari	G — 0,8 ish stollari va partalarda	A-1	-	500	40	10	5*	2*
Metall va yog'ochni qayta ishlash ustaxonalari	G — 0,8 ish stollari va partalarda	III b	1000/200	300	40	15	4,2	1,5

* * TYK ning normallashtirilgan qiymatlari o'smirlarning ishlashi va ta'limi uchun maxsus mo'ljallangan o'quv xonalarida oshiriladi.

O‘rta maxsus, professional va oliy
ta’lim muassasalarining o‘quv xonalari
xavfsizligi to‘g‘risidagi
texnik reglamentga
2-ILOVA

Har bir tinglovchiga to‘g‘ri keladigan o‘rta maxsus, professional ta’limi muassasalari o‘quv xonalarining
me’yoriy maydonlari

№	Xonalarning nomlari	Maydon, m ²
1.	Auditoriyalar: - professional ta’lim tashkilotlari uchun; - oliy ta’lim tashkilotlari uchun;	2 2,2
2.	Laboratoriya xonalari: - professional ta’lim tashkilotlari uchun: kimyo, fizika, biologiya fanlaridan; - maxsus fanlar bo‘yicha laboratoriyalar; - texnik va maxsus laboratoriyalar; - oliy ta’lim tashkilotlari uchun: - umumnazariy va umumta’lim laboratoriya xonalari; - texnik va maxsus laboriyalar;	2,4 2,5 2 2,4 4 6
3.	Informatika va axborot texnologiyalari laboratoriya xonalari	4,0 kam emas (1ta o‘rin ko‘rsatkichi)

Izoh. O‘quv xonalarining maydoni o‘quv jarayonida foydalaniladigan o‘quv qurollari va jihozlarni saqlash uchun qo‘shimcha mebellarni (shkaflar va boshqalar) joylashtirish uchun zarur bo‘lgan maydonni hisobga olmasdan olinadi. Jadvalda ko‘rsatilmagan o‘quv xonalarining maydoni loyiha topshirig‘i va texnologik hisob-kitob bilan belgilanadi.

O'rta maxsus, professional va oliy ta'lim
muassasalarining o'quv xonalari
xavfsizligi to'g'risidagi
texnik reglamentga
3-ILOVA

Oliy ta'lim muassasalari o'quv xonalarining me'yoriy maydonlari

№ p/p	O'quv xonalari	O'rindiqlar soni	Maydon, m ²
1.	O'rindiqlar soni bo'yicha ma'ruza auditoriyalari:	300	330
		200	220
		150	180
		100	130
		50	75
2.	Guruh auditoriyalari	25	50
3.	Yarim guruh auditoriyalari	12	30
4.	Chizma xonalarida arxivlar uchun laboratoriya xonalari va kurs va bitiruv malakaviy ishi uchun xonalar	3 chizmachilik stoli	18
5.	Laboratoriya chizma xonalaridagi namunaviy xonalar	2 chizmachilik zali	36
6.	Laboratoriya xonalari:		
	a) fizika kafedrası bo'yicha: mexanikaning fizikaviy asoslari, molekulyar fizika, elektr va magnitlanish, optika, qattiq jismlar va atom fizikasi	12	54 — 72
	b) umumiy elektrotexnika kafedrası: elektr mashinalari laboratoriyasi, elektrotexnika laboratoriyasi	25 25	108 90
	v) gidravlika kafedrası bo'yicha: asboblar, gidravlika laboratoriyasi, nasos, bosimli sig'im xonasi	— 25 — —	36 108 36 18
	g) umumiy issiqlik texnikasi kafedrası bo'yicha: issiqlik dvigatellari, termodinamika va issiqlik uzatish, yoqilg'i va suvni tahlil qilish	12 12 25	90 72 108
	d) umumiy kimyo kafedrası bo'yicha: umumiy kimyo laboratoriyasi, og'irligi	25 12 —	108 60 18
	e) oliy matematika kafedrası bo'yicha: informatika, modellashtirish va dasturlash laboratoriyasi,	12	60

	informatika xonasi,	12	60
	dasturlash xonasi,	6	36
	informatika xonasi-kompyuter xonasi	25	85
	j) chet tili kafedrasida:	12	40
	lingafon xonalari,	12	
	studiya va ovoz yozish uskunalari		36
	z) umumiy nazariy (umumiy ta'lim) profili	25	85
7.	Ma'ruza xonalari uchun tayyorgarlik laboratoriya xonalari:		
	fizika bo'yicha,	200 — 300	100
	kimyo bo'yicha,	200 — 300	60
	oliy matematika, chizma geometriya, materiallar qarshiligi,	100	36
	nazariy va amaliy mexanika fanlaridan ma'ruzalar uchun	200	40
		300	54
8.	Auditoriyalar oldida dam olish maskanlari	100 va undan yuqori	1 o'rin uchun 0,25

* Izoh: o'quv xonalarining maydoni o'quv jarayonida foydalaniladigan o'quv qurollari va jihozlarni saqlash uchun qo'shimcha mebellarni (shkaflar va boshqalar) joylashtirish uchun zarur bo'lgan maydonni hisobga olmasdan olinadi. Jadvalda ko'rsatilmagan o'quv xonalarining maydoni loyihalash topshirig'i bilan belgilanadi.